

byggmästare C. A. Olsson, fabriksör G. Hydén och
Dr. G. Greenhoff, hvaremot de öfriga stads-
fullmäktigeledamöterna borde anväljas.

§4. *Davidson och Skeson*
Uppdrogs åt ~~ordf.~~ att delgifva de mode-
rata, frisinnaade valmansföreningen och nykter-
hetsvännerna detta möttes beslut. samt åt
ordföranden att delgifva platsens tidningar.

§5.
Att justera dagens protokoll utsågas
ordf. och G. E. Berglund.

Lundroall den 13 nov. 1904.

Dec. 1904.

**Altinska donationsmedlens an-
vändning.** Af de af stadstullmäktige
tillsatta komiterade för afgifvande af
förslag till användning af de nu tillgäng-
liga räntemedlen å Altinska donations-
fonden, 50,000 kr., ha — enligt hvad
Sundsvallsposten erfarit — doktor O.
Söderbaum, baningenören S. Florelius
och doktor C. O. Elfström, uttalat sig
för att beloppet bör användas till främ-
jande af egnahemssträfvandena inom
sammhället.

Komiténs öfriga ledamöter, direktör
Th. R. Thuresson och doktor A. Horney,
hafva däremot föreslagit räntemedlens
användande till utvidgning af vatten-
ledningen.

**Ett märkvärdigt "inlägg i
Egnahemsfrågan"** i form af en
insändare i S. P. gjordes i går afton
af styrelsen för Södermalns gårdsäga-
reförening. Den påpekar huru några
personer i Stenhammaren fått åt sig
upplåtit tomter mot tomtören, på
hvilka de byggt sig egna hem och
till hvilka de på egen bekostnad
skaffat sig vägar o. d. Vidare huru
länge det dröjt innan staden bestod
dem med en sparsam gatubelysning
och att de f. n. äro i saknad af nö-
dig vattenledning och dränering m.
m. Detta är ju saker som behöfva
påpekas till den kraft och verkan
det hafva kan. Men hvarför skall
man samtidigt ge en åsnepark åt
"den moderna egnahemsrörelsen"?

Man behöfver icke läsa mycket
emellan raderna för att se styrelsens
mening. Den är allt för tydlig och
afser ingenting mer och ingenting
mindre än att försöka sätta krokben
för alla anslag till egnahemsrörelsen.
Här sen i arbetare, hvar i han edra
vänner. *Nya Samhället* 29 Dec. 1904.

Från allmänheten.

Hvad är "Egna hem"?

Nu har den moderna rörelsen "Egna hem"
kommit på dagorningen sasom anades ny,
tror någon. Ja visst är den ny i den form,
den ter sig. Den är också utmärkt god, där-
est den bearifves konsekvent. Men nu är fal-
let det, att under denna välgörningspassion
se välgörarne endast åt ett håll. De se en-
dast på hvad de nu hemlösa behöfva, men
de tänka alls inte på hvad de, som redan
skaffat sig egna hem, behöfva. Jag hade
lust att säga det folk har blifvit så modernt,
att de blifvit blinda på ena ögat.

Lat om oss se tillbaka på våra forna egna-
hemsträfvanden och erinra oss den sorglösa,
ja ofta hänfulla likgiltighet, dessa rönt fran
det centrala och lugna samhällets sida. Se
och tänk på Stenhammaren med omgifning!
Där upplåts för omkring 30 å 40 år sedan
tomter till egna hem, och med hvilka förmå-
ner? Jo, en vattensjuk och stenig buskhage
bortom borgarnes vretar, till hvilken ledde
tvänne fästigar, som under många år icke
påkostats ett öre i förbättring genom samhäl-
lets försorg. Stigarne voro nästan ofarbara;
icke håller gjorde samhället något för brand-
stäckning, utan måste nybyggarne själfva
skramla till vattencistern för eldsläcknings-
ändamål. Där fanns inte ens en fotogenlam-
pa för den yttre belysningen på närmare
håll än vid järnvägsbron samt vid nuvarande
brandstationen. Dessa nybyggare måste till
abnormt hög ränta skaffa sig små lån, hvilka
under hela tiden varit dem en krafta.

Nu ser det ut som om våra välgörare tän-
ka blifva på en gång riktigt liberala: vatten,
ljus och billiga pengar. Ja, detta är ju allt
bra, men de tänka visst inte alls på de gamla,
som saknat dessa förmåner under decennier.

I Stenhammaren har visserligen blifvit
ganska bra vägar och någorlunda belysning
på senare tiden, men hur är det med vattnet.
En stor del ha så långt efter vatten som från
stadshuset till hamnen, särskildt under torr-
perioder.

Det talas dessutom om osunda bostäder.
Ja, det är nog en sorglig sanning, men i de
flesta fall beror detta mera på den inneboen-
de än på huset.

Mycket mera vore att säga, men jag skall
sluta med en bön om att I, hrr välgörare,
fortsätten energiskt med egna hems-arbetet,
men på samma gång icke glömmen den gam-
la egnahems-byggaren. Jag menar då icke
något värre än att I gen Stenhammarsborna
vatten.

M. N.

Egnahemsvän.

Från allmänheten.

Södermalms Parken 28 dec. 1904.

Anhållas vördsamt att Ni måtte införa i Eder ärade tidning följande

Inlägg i Egnahemsfrågan.

I anledning af att nu så mycket talas och göres för den moderna egnahemsrörelsen, hafva vi funnit oss föranlåtna att göra några reflektioner.

Nu är frågan att mot billigare tomtören än vanligt (eller t. o. m. gratis) till "egna hem" upplåta välbelägna och lättbyggda tomter, dit anlägga nya gator med vatten, dränering och troligen äfven elektrisk belysning. Om detta är ju ej annat än godt att säga, blott man ej "för den goda sakens skull" söker hjälpa ett tiotal nya under det hundratals gamla egnahemsbyggare med sina föregående berättigade kraf fått vänta ett tjugotal år och nu kanske ytterligare skjutas åt sidan för den moderna rörelsen.

För omkring 30 år sedan var Stenhammaren en mycket vattensjuk och svårtillgänglig utmark, bortom borgerskapets vretar, uppfyllt af stenar och moras, där getterna möjligen hade trefnad, men där korna och de, som vallade dem, hade svårt att taga sig fram. Denna plats, utan andra vägar än fästigar, ansågs på den tiden (1867—69) god nog att upplåta åt mindre borgare och arbetare till egna hem. Här i bergen mellan stenarne och vattenpölarne utstakades och upplåtos tomter mot tomtören, och fingo sedan egnahemsbyggarna själfva, bäst de kunde, skaffa sig väg till sina tomter. Det oaktadt vunno tomterna liflig efterfrågan och på några år hade här närmare ett hundratal egna hem uppstått. Och det är nästan otroligt, huru mycket arbete nybyggarna här nedlagt på att bryta sten, plantera samt göra sina tomter och hus snygga. Likväl fick man nöja sig med de två fästigarne, "Getatå" och "Gasverkstå", samt den steniga och nästan ofarbara öfre Stenhammarsgatan. (Den nedre gatan tillkom senare).

Det dröjde tiotal år innan staden bestod dessa egna hem med en ytterst sparsam gatubelysning, bestående af några få rykande fotogenlyktor, och det dröjde öfver 20 år innan dessa egna hem fingo en ordentlig gata.

År 1893 framställde dessa egnahemsbyggare en vördsam anhållan om vattenledning och dränering till sina tomter. Denna begäran ansågs redan då af hrr stadsfullmäktige befogad och af behofvet påkallad, men bordlades för vidare utredning och råkade sedan i glömska. Sedermera har Södermalms gårdsegareförening allt sedan 1897 årligen behandlat frågan, och detta år har föreningen änyo ingått till hrr stadsfullmäktige med begäran om dess realiserande.

Under årens lopp har Stenhammaren blifvit allt mer bebyggd med egna hem, och behofvet af vatten och dränering har blifvit allt mer trängande; i synnerhet som vattnet i de flesta brunnar blifvit af helsovårdsnämnden utdömdt såsom obrukbart till dricksvatten, och brunnarne såväl under högsommaren som under midvintern i många fall sakna vatten.

Att hålla dikena någorlunda rena blir under nuvarande förhållanden mycket kostsamt och under vissa tider på året omöjligt, då dikena under vintern fyllas med is och orenlighet, som svallar ut öfver gatorna, trots att omkring 2,000 kr. årligen utbetalas för att afhjälpa det värsta. Befolkningen i denna tät bebyggda och tät befolkade stadsdel har ingen annan utväg än att i dikena utstå orent slaskvatten, som naturligtvis letar sig väg nedåt de bebyggda vretarne och

under den varmare årstiden sprider en olidlig stank. Detta medför, förutom åtal och boter, en stor fara för samhället i sin helhet, hvarför äfven såväl förste provinsialläkaren som stadens hälsovårdsnämnd genom samstämmiga uppgifter fäst vederborandes uppmärksamhet på dess afhjälpande genom vatten och dränering.

Vi hafva äfven exempel på, huru svårt det är vid inträffande eidsolyckor att i hast få nödigt vatten till eldens släckning, enär i Stenhammaren, utgörande lika lång sträcka som mellan Grönborgs bryggeri och hamnen, finnes endast en (1) vattenkastare med dränering samt tre (3) utan dränering. Detta förhållande har äfven, som bekant, blifvit påpekadt af stadens brandchef, som äfven på det lifligaste tillstyrkt anläggande af vattenledning i Stenhammaren.

Det är äfven fråga om att anskaffa åt de nya egnahemsbyggarna lån mot ytterst billig ränta (det säges 4 proc.), då däremot de gamla egnahemsbyggarna (från början och fortfarande) måste belåna sina gårdar mot minst 6 (ofta ända till 10) proc. ränta. Huru skola nu de gamla egnahemsbyggarna med fortfarande stor skuld å sina gårdar och alldeles utan de förmåner, som nu planeras för de nya, kunna reda sig och få behålla sina gårdar, som de under 20 å 30 år ihärdigt arbetat på, då de nu äfven stå inför möjligheten att förlora sina hyresgäster?

Vi vilja för ingen del på något sätt motarbeta den moderna egnahemsrörelsen, men kunna dock ej underlåta att fästa vederborandes uppmärksamhet på, att de ej för den nya rörelsen må alldeles förglömma och förbigå de rättvisa kraf på vatten, dränering och gatubelysning, som under åratals begärts af Stenhammarsborna, och hvilka kraf äfven för öfver 10 år sedan af hrr stadsfullmäktige ansetts berättigade, men år för år skjutits åt sidan.

Hufvudsamman är således en vördsam anhållan hos vederborande att de ej taga med den ena handen och gifva med den andra, utan att de gamla egna hemmen först tillgodoses med sina rättvisa kraf på nutida bekvämligheter innan tillgängliga medel och stadskassan uttömmes på nya områden.

Vördsamt anhållas, att stadens öfriga tidningar måtte intaga ofvanstående.

För Södermalms gårdsegareförening
Styrelsen.